

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsi

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Neova korostaa alueidenkäyttölain uudistuksessa tarvetta selkeälle, ennakoitavalle ja investointeja mahdollistavalle sääntelylle, joka tukee Suomen siirtymää kohti puhdasta energiaa ja vahvistaa alueiden elinvoimaa. Neova pitää erityisen tärkeänä, että uusiutuvan energian hankkeiden lupaprosessit säilyvät sujuvina ja että kuntien roolia vahvistetaan kaavoituksessa. Neova tuo esiin, että esitetyt tuuli- ja aurinkovoimarakentamista koskevat rajoitukset saattavat heikentää investointien toteutumisedellytyksiä, Suomen kilpailukykyä ja lisätä alueellista eriarvoisuutta.

Liittyen lakiluonnoksen 6 §:n Neova haluaa korostaa turpeen monipuolista roolia osana kansallista huoltovarmuutta. Energiaturpeella on edelleen merkittävä tehtävä energiahuoltovarmuuden turvaamisessa. Kasvuturpeella on taas keskeinen merkitys kotimaisen ruoantuotannon kannalta, ja kuiviketurve edistää eläinten hyvinvointia, joka on myös osa ruokatuotantoa. Kasvu- ja kuiviketurpeiden tulevaisuuden saatavuuden tärkeyttä korostaa myös Suomen hallituksen määrittely kasvu- ja kuiviketurpeen strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi (hallitusohjelma 2023, kehysriihi 2025). Lisäksi turpeesta kehitetyt uudet tuotteet, biostimulanttivalmisteet ja aktiivihiili, vahvistavat huoltovarmuutta. Korostamme, että turve on kotimainen ja logistisesti riippumaton raaka-aine, jonka saatavuus ei ole sidoksissa kansainvälisiin toimitusketjuihin. Mahdollisuus hyödyntää turvetta usealla eri huoltovarmuuden sektorilla tukee laaja-alaisesti kansallista omavaraisuutta. Näin ollen turpeen käyttöön liittyvät tarpeet tulee huomioida alueidenkäytön suunnittelussa osana huoltovarmuuden kokonaisuutta, ja katsomme, että turve tulisi nimenomaisesti mainita osana huoltovarmuutta lakiluonnoksen 6 §:n perusteluissa tai vaihtoehtoisesti muualla hallituksen esityksessä.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tulee sisältää myös tulevaisuudessa riittävän selkeät ja kattavat kirjaukset uusiutuvan energian tuotannon osalta, joilla osaltaan varmistetaan riittävä reagointi yhteiskunnan sähköistymisen ja energiantensiivisten investointien seurauksena kasvavaan sähkönkulutuksen tarpeeseen.

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Maakuntakaavaa koskevat kirjaukset ovat pääosin oikeansuuntaisia. Neova kannattaa ja pitää hyvänä maakuntakaavan rajaamista vain maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittäviin alueidenkäytön kysymyksiin sekä tavoitetta lisätä yleiskaavan liikkumavaraa suhteessa maakuntakaavaan.

Lakiluonnoksen 23 §:ssä säädetään luonnonvarojen kestävän käytön edellytyksiä koskevasta sisältövaatimuksesta. Luonnonvaroilla tarkoitettaisiin maa-aineksia, kaivoskivennäisiä, turvetta, vesivaroja sekä metsiä ja peltoja. Lakiluonnoksen mukaan maakuntakaavassa olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että kaavaratkaisut mahdollistavat luonnonvarojen hyödyntämisen kestäväällä tavalla silloin kun niiden hyödyntäminen on tarpeen sekä tukevat kiertotalouden edellytyksiä. Lakiluonnoksen mukaan maakuntakaavassa olisi myös tarpeen ottaa huomioon mm. luonnonvarojen kestävän käytön maakunnalliset kehittämistarpeet sekä alueen olosuhteet ja ympäristön erityispiirteet.

Neova Oy pitää tärkeänä, että myös tulevaisuudessa maakuntakaavoituksessa esitetään turvetuotannossa olevat ja turvetuotantoon soveltuvat alueet. Turve on yksi maamme tärkeistä luonnonvaroista, minkä vuoksi on tärkeää, että turpeen hyödyntäminen kestäväällä tavalla mahdollistetaan ja turvetuotannolle varmistetaan maakuntakaavoissa käyttöön alueellisesti tarvittavat riittävät alueet. Turpeen käyttö tulee kuitenkin tunnistaa voimakkaammin myös osana kansallista huoltovarmuutta. Energiaturpeella on edelleen rooli yhteiskuntamme energiahuoltovarmuuden takaamisessa. Vastaavasti kasvuturpeella on tärkeä merkitys kotimaisen ruokahuollon näkökulmasta ja kuiviketurpeella on puolestaan merkitystä eläinten hyvinvointiin. Kotitalouseläinten hyvinvointi ja terveys on osa ruokahuoltoa. Kasvu- ja kuiviketurpeiden tulevaisuuden saatavuuden tärkeyttä korostaa Suomen hallituksen määrittely kasvu- ja kuiviketurpeen strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi (hallitusohjelma 2023, kehysriihi 2025). Myös uudet kotimaisesta raaka-aineesta kehitetyt biostimulanttivalmisteet ja aktiivihilli ovat osa huoltovarmuutta. Näin ollen Neova esittää, että alueidenkäyttölain 23 §:n lisätään vielä uusi alakohta seuraavasti: ”8) huoltovarmuuden ja yhteiskunnan kriittisten toimintojen kannalta merkittävien alueiden ja toimintojen sijoittumisedellytyksiin”.

Neova kannattaa lakiluonnoksen 27 §:ssä esitettyä sanamuotomuutosta ”maakuntakaava on otettava huomioon”. Pykälän perusteluissa tulisi kuitenkin perustella vielä paremmin ohjeena olemisen konkreettinen oikeusvaikutus. Lisäksi Neova kannattaa lakiluonnoksen 28 §:n mukaista maakuntakaavan rakentamisrajoituksen lyhennysesitystä.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Neova kannattaa lakiesityksen 33 §:n mukaista esitystä rakennus- ja toimenpiderajoituksen lyhentämisestä.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Lakiluonnoksen 68 § 2 momentissa säädettävä tuulivoimalan vähimmäisetäisyys kahdeksan kertaa tuulivoimalan kokonaiskorkeus asuinrakennuksiin, rakentamisluvan saaneisiin asuinrakennuspaikkoihin sekä asemakaavassa tai 40 tai 73 § tarkoitettuihin yleiskaavassa osoitettuihin asuinrakennuspaikkoihin on nykyisellään erittäin ongelmallinen ja tulee poistaa esityksestä kokonaisuudessaan.

Toteutuessaan vähimmäisetäisyys olisi ristiriitainen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa, sillä se vaikeuttaisi huomattavasti tavoitetta turvata uusiutuvan energian tuotanto Suomessa. Maatuulivoiman on todettu olevan tulevaisuuden merkittävin puhtaan energian tuotantomuoto, joka on samalla myös edullisin tapa tuottaa sähköä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tuulivoimalat pyritään myös sijoittamaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin. Toteutuessaan vähimmäisetäisyysvaatimus todennäköisesti pienentäisi merkittävästi maakuntakaavan tuulivoima-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien tuulivoimahankkeiden kokoa hajauttaen tuulivoimarakentamista useampiin pienempiin kokonaisuuksiin laajemmalle alueelle.

Lakiluonnos on nykyisellään myös ristiriidassa mm. Petteri Orpon hallitusohjelman ilmasto- ja energiapoliittisten kirjausten kanssa. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi nousee puhtaan energian edelläkävijäksi Euroopassa ja tällä tavoin luodaan edellytykset teollisuuden investointien merkittävälle kiihdyttämiselle sekä fossiilisten polttoaineiden korvaamiselle sähköön perustuvilla ratkaisuilla teollisuudessa, lämmityksessä ja liikenteessä. Nykyinen lakiluonnos rajoittaisi merkittävästi näihin tavoitteisiin pääsemistä ja poistaisi siten Suomelta yhden sen merkittävimmistä tulevaisuuden talouskasvun ajureista. Lisäksi etäisyysvaatimus todennäköisesti poistaisi käytännössä kokonaan Suomen mahdollisuudet ja etulyöntiaseman vetytalouden osalta.

Tuulivoimalan korkeuteen perustuva vähimmäisetäisyys ei sellaisenaan perustu tuulivoimaloista aiheutuviin todellisiin vaikutuksiin. Nykytilanteessa ehdoton vähimmäisetäisyys määräytyy valtioneuvoston asetuksen mukaisten melun ohjearvojen perusteella, joista tuulivoiman kohdalla on päädytty lupamenettelyssä käyttämään varovaisuusperiaatteen mukaisesti ainoastaan yöohjearvoa 40 dB, päiväohjearvon 45 dB sijaan. Tämän lisäksi voimalan maksimiäänitehoon lisätään myös +2dB varmuusarvo, mikäli voimalan lähtömelutasosta ei ole olemassa varmistettua takuuarvoa. Näin varmistetaan, että mallinnuksen tulos ei ainakaan aliarvioi voimalasta syntyvää melua. Meluarvot määräytyvät Ympäristöministeriön melun mallintamisen ja mittaamisen ohjeistusten mukaisesti. Mallinnusohjeistuksen on myös todettu vastaavan hyvin toteutuneita, mitattuja meluarvoja. Tuulivoimasijoitteluun ja etäisyyksiin vaikuttavat nykyisellään kuitenkin myös mm. hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ja kaavoituksessa todetut vaikutukset sekä kuntakohtaiset päätökset alueen etäisyysvaatimuksista. Nykyisessä menettelyssä kunnilla on siis tälläkin hetkellä oikeus määrittää etäisyysvaatimuksia ja rajoittaa tuulivoimarakentamista kunnan alueella. Nykyisessä menettelyssä etäisyys siis perustuu todellisiin ja todennettuihin vaikutuksiin huomioiden paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet. Huomioitavaa on myös se, että tuulivoimaloiden sijoittamiseen vaikuttaa monet muutkin mahdollisesti maisema- ja meluherkät kohteet, kuten

luontoarvojen, kulttuuriympäristön ja arvokkaan maiseman kohteet sekä paikallisesti tärkeät virkistysalueet. On myös mahdollista, että etäisyyden kasvaessa tuulivoimahankkeiden toteuttamiseen tarvittavien verkkoliityntäjohtojen pituudet ja määrä kasvaisivat, jolloin myös niistä syntyvät hättävähäikutukset lisääntyisivät. Nykyisestä kasvava etäisyys tuulivoiman ja asutuksen välillä saattaisi siis kasvattaa vaikutuksia esimerkiksi juuri luontoarvoille ja on siten myös arvokysymys.

Lakiesitys saattaisi asukkaat nykyisellään eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, että sijaitseeko asuinpaikka maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden läheisyydessä vai näiden alueiden ulkopuolella toteutettavan tuulivoimahankkeen läheisyydessä. Lakiluonnoksen mukainen etäisyysvaatimus kasvattavaisi myös merkittävästi maakuntaliiton roolia tuulivoimarakentamisen sijoittamisessa ja koko Suomen energiastrategian toteutumisessa. Esitys olisi siis siten myös ristiriidassa sen maakuntakaavaa koskevien tavoitteiden kanssa: ”Maakuntakaavan tehtävää rajattaisiin koskemaan ainoastaan vähintään maakunnallisesti merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Seudullisesti merkittävien alueidenkäyttöratkaisujen tekeminen ja muu kuin vähintään maakunnallisesti merkittäviä asioita koskeva kuntien välisten alueidenkäyttökysymysten ratkaisu tapahtuisi jatkossa kuntien yleis- ja asemakaavoituksessa, mikä lisäisi kuntien välisen yhteistyön tarvetta.” Lakiluonnoksen tavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksen ohjausvaikusta olisi siis tarkoitus keventää, mutta nykyisellään etäisyysvaatimuksen kirjauksista seuraisi juuri päinvastainen tilanne. Maakuntakaavassa osoitetut tuulivoimahankkeet ovat kokoluokaltaan pääasiassa seudullisesti merkittäviä ja siten lakiluonnoksen kirjausten mukaan tuulivoimahankkeiden käsittely tulisi toteuttaa lähes kokonaan kuntakaavoituksessa.

Lakiluonnos ei ota myöskään huomioon maakuntien erilaista suhtautumista tuulivoiman rakentamiseen. Neovan kokemuksen mukaan maakunnan laajuiset tuulivoimaselvitykset osassa maakunnissa toimivat lähinnä viranomaisia avustavina selvityksinä, jolloin maakuntakaavaan tulee laajemmin potentiaalisia alueita, ja hanketoimija tekee tarkemmat selvitykset alueiden tuulivoiman rakentamismahdollisuuksista. Toisissa maakunnissa puolestaan potentiaalisista tuulivoima-alueista rajataan tarkasti tiettyjä kohteita maakuntakaavasta pois jo ensimmäisten selvitysten perusteella. Tällöin useampi potentiaalinen kohde jää maakuntakaavan ulkopuolelle, mikä rajaa alueiden potentiaalia. Muista maakunnista poiketen Lapin maakunta mahdollistaa seudullisesti merkittävien tuulivoima-alueiden rakentamisen ilman maakuntakaavan tuulivoimamerkintää. Syynä on Lapin maakunnan valtava koko ja maakuntakaavoituksen jakautuminen useampaan osakaavaan. Maakunta tiedostaa, ettei pysty arvioimaan kaikkien kohteiden potentiaalisuutta riittävällä tarkkuudella. Maakunta kuitenkin velvoittaa hanketoimijoita tekemään maakuntakaavoituksen tasoiset hankeselvitykset seudullisen kokoluokan hankkeille, joita ei ole merkitty maakuntakaavaan. Maakuntakaava lähtökohtaisesti pyrkii siis osoittamaan maakunnan alueella parhaiten tuulivoimalle soveltuvat alueet, mutta tarkempien, hankekohtaisten selvitysten pohjalta tuulivoimalle soveltuva alue poikkeaa usein reilustikin maakuntakaavassa osoitetusta tuulivoima-alueesta. Esimerkiksi Suomen uusiutuvien selvityksen mukaan vain noin joka seitsemäs tuulivoimahanke sijoittuu kokonaisuudessaan maakuntakaavan tuulivoima-alueelle. Kokonaisuudessaan voidaan siis todeta, että lakiluonnoksen 68 §:n 2 momentin toteutuminen ehdotetun mukaisesti aiheuttaa eriarvoisuutta maakuntien välille.

Lakiluonnoksen 68 § 3 momentin mukaan ”Edellä 2 momentissa säädettyä vähimmäisetäisyyttä ei sovelleta, jos kaikki ne maanomistajat ja maanvuokraoikeuden haltijat, joiden omistama asuinrakennus tai kaavassa osoitettu asuinrakennuspaikka sijaitsee lähempänä kuin kahdeksan kertaa tuulivoimalan kokonaiskorkeuden etäisyydellä suunnittelusta tuulivoimalasta, antavat tähän kirjallisen suostumuksensa.” Kirjaus on erittäin ongelmallinen ja tarkoittaisi sitä, että yksittäinen maanomistaja kykenee estämään hankkeen toteutumisen riippumatta alueen yleisestä

mielipiteestä, suostumuksesta ja suhtautumisesta hanketta kohtaan. Mikäli lähiasukkaiden myötävaikutus koetaan tarpeelliseksi, suostumusmenettelyn sijaan jonkinlainen vahvistettu kuuleminen ja kannan aktiivinen ilmoittaminen (jolloin ilmoittamatta jättäminen tulkittaisiin myöntäväksi vastaukseksi) toimisi nähdäksemme paremmin. Lisäksi edellytyksenä ei tulisi olla, että kaikki tällä alueella antavat suostumuksensa.

Esityksen kirjaus ”Tuulivoiman ja asutuksen välisen vähimmäisetäisyysääntelyn ei arvioida vaikuttavan merkittävästi Suomen kilpailukykyyn tuulivoimainvestoinneista, kun huomioidaan maakuntakaavoituksen tuulivoimapotentiaali.” on myös täysin virheellinen väittämä. Nykyisellään etäisyysvaatimuksen vaikutukset kohdistuisivat juuri investointien määrään, kokoon ja houkuttelevuuteen. Maakuntakaavoitus on myös prosessina erittäin hidas, eikä siten riitä varmistamaan tuulivoimarakentamisen riittävää kasvua ja sähkönkulutuksen kasvuun vastaamista. Useat maakunnat ovat juuri toteuttaneet maakuntakaavan päivitystyön myös tuulivoiman osalta ja prosessien kesto on ollut keskimäärin lähes neljä vuotta.

Neova ehdottaa ensisijaisesti, että tuulivoiman ja asutuksen välinen vähimmäisetäisyysääntely pidetään nykyisessä, todellisiin vaikutuksiin perustuvassa muodossaan. Toissijaisesti ehdotamme, että etäisyysääntely toteutetaan kiinteällä etäisyydellä, joka on kohtuullinen, perusteltu ja riittävä varmistamaan riittävän tuulivoimarakentamisen tarpeet myös tulevaisuudessa. Neova ehdottaa, että tämä kiinteä etäisyys olisi enintään 1200 metriä ja vähimmäisetäisyysääntely käsiteltäisiin asetustasolla.

Lakiluonnoksen kirjaukset ovat nykyisellään epäselviä ja liian tulkinnanvaraisia tilanteessa, jossa tuulivoimahanke on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen, mutta tuulivoimaosayleiskaava, ja siten osa tuulivoimaloista, sijoittuu maakuntakaavassa osoitetun tuulivoima-alueen ulkopuolelle. Mikäli etäisyysvaatimuksen osalta maakuntakaavassa osoitetuilla tuulivoima-alueilla sijaitsevat hankkeet huomioidaan eri ehdoin, tulisi tässä tarkastella hankkeen maakuntakaavan mukaisuutta, ei yksittäisiä voimalapaikkoja. Loma-asumiseen tarkoitettujen rakennusten huomioiminen on myös kirjauksena epäselvä vapaa-ajan asuntojen osalta. Kokonaisuudessaan hallituksen esityksen kohdan 7 ”Säännöskohtaiset perustelut” ja kohdan ”Lakiehdotukset” välillä on merkittäviä eroavaisuuksia, joita ei ole perusteltu ja siten lakiesityksen tulkinta on paikoin haastavaa. Kirjauksia tulee näiltä osin tarkentaa ja varmistua siitä, että asian suhteen ei jää tulkinnanvaraisuutta.

Lisäksi Neova nostaa esille, että lakiluonnos ei sisällä kirjauksia tilanteeseen, jossa aurinko- ja tuulivoimaa yhdistetään samaan hankkeeseen tai kaavaan (ns. hybridihankkeet). Tämä luo epäselvyyttä hybridihankkeiden suunnitteluun ja lupaprosesseihin ja voisi tietyllä tulkinnalla johtaa kahteen rinnakkain etenevään kaavaprosessiin yhdelle hankkeelle. Edellä sanotusta johtuen Neova esittää, että alueidenkäyttölakiin tulee lisätä kirjaukset koskien hybridihankkeita. Tämän voisi toteuttaa esimerkiksi siten, että AKL 40 §:n mukainen rakentamista ohjaava yleiskaava voitaisiin yhdistää molempien hankkeiden kaavatyyppeihin, jos se on kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista ja kaava täyttää näiden erilaisten maankäyttöjen osalta kaikki soveltuvat kaavojen sisältövaatimukset.

Lisäksi Neova esittää, että tuulivoimakaavan erityisiin sisältövaatimuksiin lisätään, että tuulivoimaosayleiskaavan aloitteen hyväksymisen yhteydessä puolelta kaava-alueen maanomistajista tulee olla hyväksyntä kyseiselle kaavoitusaloitteelle (eli käytännössä esisopimus tai varsinainen maanvuokrasopimus).

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

70 § Yleiskaavan käyttö aurinkovoimalan rakentamisluvan perusteena on hyvä lisä aurinkovoimaloiden luvittamisen tueksi. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa jäljempänä kommentoituun rakentamislain 46 § ehdotetun muutoksen tilanteeseen, jossa asetetaan kategorinen kymmenen hehtaarin raja kaavoittamiselle.

Lisäksi nostamme tässä uudelleen esiin, että alueidenkäyttölakiin tulee lisätä selkeät kirjaukset miten aurinkovoiman yleiskaavavaatimus toteutuu tuuli- ja aurinkovoiman yhteistuotantohankkeissa.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

Neova kannattaa 111 § kirjausta siitä, että uusiutuvan energiantuotannon tai ydinvoiman kannalta merkittäväksi katsottavaa asemakaavaa koskeva valitus, 67 §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa koskeva valitus sekä 70 §:ssä tarkoitettua aurinkovoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa koskeva valitus olisi käsiteltävä

hallintotuomioistuimessa kiireellisenä suhteessa muihin tämän lain mukaisia kaava-asioita ja rakentamislain mukaisia lupa-asioita koskeviin valituksiin. Nopeampi valitusten käsittely voi osaltaan nopeuttaa toteuttamiskelpoisten hankkeiden sähköntuotannon aloitusaikaa ja sitä kautta parantaa ripeään tulevaisuuden puhtaan sähköntuotannon kasvutarpeisiin vastaamista. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että yhteiskunnan sähköistymisen ja Suomeen kohdistuvien sähköintensiivisten investointien kautta puhtaan sähkön tarve voi moninkertaistua lähitulevaisuudessa. Esimerkiksi kantaverkkoyhtiö Fingridin tuoreimmassa sähköjärjestelmävisiossa ennustetaan sähkön kulutuksen jopa kolminkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä (vuoden 2024 kulutukseen verrattuna).

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksiantoa j voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentti luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Koska tuulivoimahankkeiden selvitystyöt ja vaikutusarviot tehdään pääosin jo ennen kaavaehdotuksen laatimista, on tärkeää, että 126 §:n siirtymäsäännös muotoillaan siten, ettei se aiheuta kohtuutonta haittaa hankekehittäjille. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että lain voimaan tullessa sovellettaisiin edelleen vanhoja säännöksiä niihin kaavoihin, jotka ovat tulleet vireille ennen uuden lain voimaantuloa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä ei oteta kantaa aurinkovoimahankkeen tilaan suhteessa uuden lain voimaantuloon. Tämä tuottaa haasteita erityisesti YVA-menettelyitä sekä rakentamisluvan hakemista valmisteleville hankkeille. Neova ehdottaa, että aurinkovoiman osalta säädetään, ettei laki koske alueita, joissa on rakentamislupa tai poikkeuslupa vireillä rakennusvalvontaviranomaisessa.

Lisäksi siirtymäsäännöksissä tulisi huomioida ja nimenomaisesti mahdollistaa, että kaavaprosessi, joka on vireillä AKL 40 §:n mukaisena rakentamista ohjaavana yleiskaavana esimerkiksi aurinkovoimaa varten, tulisi voida päivittää AKL 70 §:n mukaiseksi aurinkovoimarakentamista ohjaavaksi kaavaksi ilman, että kaavaprosessi tarvitsee aloittaa alusta.

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

Lakiluonnoksen 46 § 3 momentissa esitetty vaatimus asemakaavan tai aurinkovoimarakentamista ohjaavan yleiskaavan laatimisesta kaikille yli 10 hehtaarin aurinkovoima-alueille on ongelmallinen useista näkökulmista ja Neova vastustaa tätä ehdotusta. Aurinkovoimahankkeen kaavoittamiselle 10 hehtaarin raja on kohtuuttoman matala, mikä todennäköisesti vähentää merkittävästi keskikokoisia

aurinkovoimahankkeita kokoluokassa 10–100 hehtaaria. Tämä ohjaa kehitystä kohti suurempia hankekokonaisuuksia, joilla on usein moninkertaiset ympäristö- ja maisemavaikutukset.

Kiinteä 10 hehtaarin raja ei perustu hankekohtaisiin vaikutuksiin. Eri tyyppisillä alueilla samalla pinta-alalla voi olla täysin erilaiset vaikutukset. Hallitusohjelmassa on kirjattuna, että aurinkovoima-rakentamista ohjataan rakennettuun ympäristöön, turvetuotannosta vapautuneille alueille ja joutomaille ja Neova näkee, että näitä tavoitteita tulisi huomioida vahvemmin kaavoittamisen tarvetta määriteltäessä. Hankkeiden ympäristövaikutukset voidaan jo nykyisellä lainsäädännöllä huomioida tarvittaessa kattavasti sijoittamis- ja rakentamislupa- sekä YVA-menettelyssä.

Kunnan viranhaltijoille on jätettävä enemmän harkintavaltaa luvitusmenettelyä määriteltäessä ja harkittaessa tarvetta kaavoitukselle. 10 ha raja kaavoitukselle ei ota myöskään huomioon, mikäli alueella on yhteensovittamista eri maankäyttömuotojen kesken, mikä on taas yksi kaavoituksen tarpeen arvioinnin perusteista ja kunnan viranhaltijat ovat keskeisessä roolissa tätä arvioidessa. Vaikutusperusteinen arviointi, kuten yksittäistapausten tarkastelu YVA-lain hankelistauksen ulkopuolella, olisi tarkoituksenmukaisempi ja tukisi hallitusohjelman tavoitetta ohjata aurinkovoimarakentamista alueille, joilla on vähemmän vaikutuksia, kuten käytöstä poistuneille turvetuotantoalueille. Lakiluonnoksen tavoitteissa mainitaan ympäristövaikutusten kattavampi arviointi, mikä toteutuu tarvittaessa jo sijoittamis- ja rakentamislupaprosessilla tai YVA-menettelyllä, eikä kaavan lisääminen toisi tähän merkittävää hyötyä. Sijoittamis- ja rakentamisluvalla itsessäänkin on jo kattava kuuleminen. Hallitusohjelman tavoitteena on saada Suomeen puhdasta teollisuutta ja tämä uudistus vaarantaa uusiutuvan energian lisääntymisen puhtaan teollisuuden tarpeisiin.

Maanomistajan näkökulmasta lakiluonnoksen vaikutukset kohdistuvat erityisen haitallisesti juuri niihin hankekokoihin ja maaomistuksen mittakaavoihin, jotka ovat tällä hetkellä kannattavia aurinkovoimarakentamiseen. Useimmat käytöstä poistetut turvetuotantoalueet, mitkä ovat soveltuvia aurinkovoimarakentamiseen sijoittuvat alle 100 hehtaarin kokoluokkaan, jonka kannattavuus heikkenisi merkittävästi uuden sääntelyn myötä. Käytöstä poistuneilla turvetuotantoalueilla on rajallisesti jälkikäyttömahdollisuuksia, ja aurinkovoiman kannattavuuden heikkeneminen rajaa näitä mahdollisuuksia edelleen. Tämä rajoittaa maanomistajien mahdollisuuksia hyödyntää maitaan uusiutuvan energian tuotannossa ja hidastaa aurinkovoiman kasvua Suomessa.

Neova ehdottaa, että kaavoitusraja nostetaan 200 hehtaariin, mutta kunta voi vaikutusperusteisesti edellyttää kaavoittamaan myös tätä pienempiä hankkeita.

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Mackiewicz Janina
Neova Oy

Rantala Katarina
Neova Oy